

BG

BG

BG



КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 24.6.2009
СОМ(2009) 273 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
СЪВЕТА**

**относно укрепване на химическата, биологичната, радиологичната и ядрената
сигурност в Европейския съюз — ХБРЯ план за действие на ЕС**

(текст от значение за ЕИП)

{SEC(2009) 790}
{SEC(2009) 791}
{SEC(2009) 874}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно укрепване на химическата, биологичната, радиологичната и ядрената
сигурност в Европейския съюз — ХБРЯ план за действие на ЕС

(текст от значение за ЕИП)

1. Въведение

През последните десет до петнадесет години заплахата от придобиването от терористични групи на химически, биологични, радиологични или ядрени (ХБРЯ) материали накара правителствата и международните организации да приемат всеобхватни регламенти¹ и програми, за да защитят населението от свързаните с това рискове. Опасенията, към които тези програми са насочени, бяха подхранени от редица добре документирани случаи на проява на интерес от определени терористични групи към придобиване на такива материали. Въпреки че за щастие броят на инцидентите, включващи такива материали, беше ограничен, общовъзприетото гледище е, че въввлечените рискове са такива, че е необходимо координирано действие по отношение на предотвратяване, откриване и реагиране.

Дори и много експерти да са на мнение, че терористите трябва да преодолеят значителни трудности, за да могат „успешно“ да разработят и използват в атаките си такива материали, и поради това вероятността от такива атаки е по-скоро ниска, е ясно, че нито една публична власт не може да си позволи да пренебрегва тази заплаха, като се имат предвид потенциално силно значимите ѝ последици, по отношение на човешки живот, както и икономическите ѝ въздействия. Налице е също консенсус между експертите, че трябва внимателно да се разгледа възможността от атака с ограничен мащаб, тъй като психологическите, здравните и икономическите въздействия върху населението от атака дори и с малък мащаб, ако се използват такива материали, биха били значителни.

Работата срещу достъпа на терористи до ХБРЯ материали, понастоящем се счита за ключов приоритет на Европейския съюз. Това се потвърждава от стратегията на Европейския съюз за борба с тероризма, приета от Съвета на 1 декември 2005 г., и от „Стратегията на ЕС срещу разпространението на оръжия за масово унищожение и техните средства за доставяне (ОМУ)“, приета от Европейския съвет на 12 декември 2003 г.² В допълнение Съветът в състав ПВР прие специални заключения през 2007 г., в които се призовава за по-нататъшна работа на равнище ЕС за ХБРЯ сигурност³.

¹ Напр. Резолюция 1540 на Съвета за сигурност на ООН.
² 15708/03 и SN 400/03, № 68. Вж. също *infra*, параграф 7.
³ 16589/07 от 17 декември 2007 г.

2. Дефиниции

Няма общоприети дефиниции за ХБРЯ материали, заплахи или инциденти — например в по-ранни документи на политиката на ЕС в тази област само се споменава за ХБРЯ инциденти, без да се дефинира какви могат да бъдат тези инциденти. Друга терминология, свързана с ХБРЯ материали, използва терористични атаки с използване на неконвенционални средства — в противовес на по-конвенционалните средства като взривни вещества и въоръжение. Във военния контекст, в терминологията главно се среща използване на неконвенционални оръжия, или ОМУ.

За целите на настоящото съобщение обаче, е най-подходящо да се използва по-широко описание на терористичната заплаха, свързана с ХБРЯ материали: всяко използване на химически, биологични, радиологични или ядрени вещества и материали за терористични цели. Само подход, който разглежда всички възможни начини, по които терористи могат да използват тези материали, е приемлив от гледна точка на предотвратяването и откриването, тъй като следва да са обхванати всички рискове, свързани с тези материали.

Естествено, когато се разглежда подготвеността и реагирането в настоящия контекст, не може да не се започне с подход, обхващащ всички рискове, тъй като е без значение дали ХБРЯ инцидент е неволен или умишлен, предизвикан от човек или не, реагирането по отношение на гражданската защита и здравеопазването вероятно ще бъде сходно. Поради това ХБРЯ пакет на политиката стъпва на широка основа върху подход към всички рискове, но със строго подчертаване на борбата с терористичната заплаха, по-специално по отношение на действия по предотвратяване.

3. Последно ХБРЯ развитие на национално и ЕС равнище

Очертаната в настоящото съобщение ХБРЯ политика се гради върху редица различни мерки, по които наскоро е извършен напредък както от държавите-членки, така и от Европейския съюз.

3.1. Национални мерки

Държавите-членки носят основната отговорност в много от сферите на работа, обхванати от настоящия пакет на политиката. Те отговарят за защитата на своите граждани от ХБРЯ заплахи чрез набор от различни мерки, както и с участието на широк спектър от отговорни органи. Това са техните правоприлагащи органи, гражданска защита и медицински служби, които ще бъдат първи на сцената на даден инцидент, и това са техните линейки, болници и запаси от средства за противодействие, които ще трябва да предоставят както неотложната медицинска помощ, така и последващото лечение. Ще бъдат призовани също националните следствени органи, за да помогнат при определянето на причината за даден инцидент, както и да помогнат за идентифицирането на извършителите в случай на умишлена атака. Като цяло, много държави-членки са сравнително добре подготвени да се изправят срещу ХБРЯ заплаха и всички те са намерили собствени решения на значителната координация и другите предизвикателства, поставени от предотвратяването, откриването и евентуално справянето с ХБРЯ инцидент в техните национални условия.

3.2. Мерки на равнище ЕС

Европейският съвет в Гент през 2001 г. предприе първите стъпки в противодействието на равнище ЕС на ХБРЯ заплахата⁴, последван от приемането през декември 2002 г. на „Програма за подобряване на сътрудничеството в Европейския съюз за предотвратяване и ограничаване на последиците от химически, биологични, радиологични или ядрени терористични заплахи“⁵. Програмата беше заместена с Програмата за солидарност на ЕС от 3 декември 2004 г. на Съвета и Комисията относно последиците от терористични заплахи и атаки, която разшири, ревизира и замени ХБРЯ програмата от 2002 г., последвала атаките в Мадрид на 11 март 2004 г.⁶ Съответните елементи на Програмата за солидарност бяха включени в цялостните стратегия и план за действие за борба с тероризма, разработени през 2005 г. след атаките в Лондон⁷.

Както позоваването по-горе, заключенията на Съвета в състав ПВР от 6 декември 2007 г. „относно борбата с химичните, биологичните, радиологичните и ядрени рискове и подготвеността за биологична атака“ предоставят най-новия преглед на равнище ЕС на провеждащите се дейности. В тези заключения Съветът в състав ПВР заявява, че: „Счита, че ефективни политики в отговор на химичните, биологичните, радиологичните и ядрените рискове следва да бъдат доразвити (...)“⁸. Също така в заключенията се „приканва Комисията, в рамките на нейните компетенции, да продължи работата си в областта на ХБРЯ, в сътрудничество с държавите-членки и съответните заинтересовани страни, като избягва припокриване на дейностите и доразвива добрите практики в държавите-членки (...)“⁸.

От външна гледна точка този подход, който е оперативен и между стълбовете, включващ тясно координиране и сътрудничество между държавите-членки и Комисията, се препотвърждава от изпълнението на стратегията на ЕС за ОМУ и от инструменти на Общността като Инструментът за стабилност, Инструментът за ядрена сигурност и сътрудничество (ИЯСС) и Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП)⁸.

3.3. Механизми на ЕС за реагиране

Докато от една страна отговорността за реагиране на ХБРЯ инциденти остава у държавите-членки, от друга, солидни процедури и инструменти за управление на кризи в подкрепа на държавите-членки в случай на криза с трансгранични измерения са разработени на равнище ЕС. Европейският съюз засили капацитета си за осигуряване на координиран подход и подпомагане между държавите-членки в случай на действително настъпило бедствие. Това сътрудничество се осъществява чрез механизма на Общността за гражданска защита⁹. Главната роля на този механизъм е да се улесни сътрудничеството при намеса на гражданската защита с цел помощ в случай на големи

⁴ SN 4292/01 REV 2.

⁵ 14627/02.

⁶ 15480/04.

⁷ 14469/4/05, параграфи 20 и 31.

⁸ Вж. също Съобщение на Комисията „Отговор на международното предизвикателство на ядрената безопасност и сигурност“, COM (2008) 312 окончателен от 22.5.2008 г., и относно неразпространението на ядрени оръжия, COM (2009) 143 окончателен от 26.3.2009 г.

⁹ Решение на Съвета от 23 октомври 2001 г. — преработка на Решение 2007/779, ОВ L 314, 1.12.2007 г., стр. 9.

извънредни ситуации, които може да изискват спешна реакция. Чрез центъра за наблюдение и информация (ЦНИ), Комисията активно поддържа мобилизирането, транспортирането и координирането на помощта на гражданската защита за държави, засегнати от големи извънредни ситуации.

В допълнение, договореностите за координиране при кризи (ДКК) предоставят подход между стълбовете в управлението на кризи и са подходящи както за външни кризи, така и за кризи в ЕС. Комисията участва в тези договорености чрез системата си за управление на кризи ARGUS, която *inter alia* позволява незабавен обмен на информация между системите на Комисията за бързо известяване като системата ECURIE за радиологични извънредни ситуации, системата за ранно предупреждение и реагиране (EWRS) за заразни болести, RAS-BICHAT за биологични и химически заплахи за здравето и чрез центъра за наблюдение и информация (ЦНИ) по въпроси на гражданската защита. Също така, Комитетът по здравна сигурност играе важна роля при реагирането на заплахи за здравето, особено по отношение на подготовка за кризисни ситуации, учения за ХБРЯ събития, както и изготвяне на списък на патогенните елементи и на химикалите, които представляват заплаха за здравето, а Европейският център за профилактика и контрол на заболяванията (ECDC) предоставя оценки на риска за заразни болести и биологични инциденти.

4. ХБРЯ план за действие на ЕС

4.1. Разработване на ХБРЯ план за действие на ЕС — ХБРЯ целева група

С цел да се изготви сегашната ХБРЯ политика, през февруари 2008 г. Комисията създаде ХБРЯ целева група. Една от най-силните характеристики на работата на целевата група беше полидисциплинарният и поливедомственият ѝ подход. Участниците са от широк кръг национални органи и организации, вариращи от най-различни министерства, като на вътрешните работи, на правосъдието, на отбраната и на здравеопазването, до представители на национални организации за реагиране, гражданска отбрана, органи по радиационна защита и други организации за първа помощ, както и следователски институти и органи по ядрена безопасност. Представители на органи на ЕС също взеха участие, по-специално на Европол и на Евроюст. Това показва силния интерес на много заинтересувани страни да участват в развитието на по-нататъшни мерки на политиката на европейско равнище.

Окончателният доклад на целевата група беше публикуван през януари 2009 г. и съдържаше 264 отделни препоръки, потвърждавайки не само, че предстои да се извърши още много работа, но и че е налице здрав консенсус между експертите по отношение на най-добрия начин, по който могат да бъдат решавани съществуващите проблеми. ХБРЯ план за действие на ЕС е въз основа на този окончателен доклад.

4.2. Крайна цел и основни мерки

Крайната цел на новата предложена ХБРЯ политика е да се намалят заплахата и щетите за гражданите на Европейския съюз от ХБРЯ инциденти посредством съгласуван, приоритизиран ХБРЯ план за действие на ЕС, който включва всички подходящи заинтересувани страни, заедно с представители на промишлеността. Ще се търси съгласуване и допълване със съответните инструменти на Общността и на ОВППС, по-

специално Инструмента за стабилност¹⁰, ИЯСС и ИПП, които целят намаляване на ХБРЯ рисковете и подготвеност извън ЕС, а също и съответните разпоредби на Договора за Евратом и на подзаконовни актове.

Тази цел ще се постигне чрез съсредоточаване на усилията и ресурсите върху минимизиране на вероятността от настъпване на ХБРЯ инциденти и върху ограничаване на последиците от тях, ако се материализират. Някои от основните мерки за постигане на тези цели са:

- Прилагане на подход, насочен към риска, за ХБРЯ сигурност в Европейския съюз. Това изисква използването на оценки на риска за осъществяване на приоритизирането на мерките за сигурност;
- Осигуряване на това, че материалите с ХБРЯ характер са добре защитени и потенциалът за тяхното отклоняване е ограничен;
- Укрепване на обмена на информация между държавите-членки относно въпросите на ХБРЯ сигурност с цел по-бързо реагиране на възникващи заплахи;
- Подобряване на развитието и използването на системи за откриване навсякъде в ЕС; както и
- Предоставяне на службите за реагиране на необходимите инструменти за спасяване на живот и за ограничаване на щетите върху собствеността в случаите на ХБРЯ инциденти.

Тези цели ще се постигнат посредством прилагане на 133-те мерки, описани в ХБРЯ план за действие на ЕС, който е част от настоящия пакет на политиката.

ХБРЯ план за действие на ЕС не е правен инструмент. Поради това, непосредствени правни и бюджетни последствия за ЕС единствено могат да възникнат от евентуални бъдещи правни инструменти за прилагане на плана за действие, които биха били предмет на отделни предхождащи ги оценки на въздействието — включително оценка на въздействието им върху икономическите сектори и изследователската среда, и на систематично и строго наблюдение за осигуряване на съвместимост с Хартата на основните права на Европейския съюз.

4.3. Главни сфери на работа

Планът за действие предвижда три главни сфери на работата за ХБРЯ сигурност.

- Предотвратяване — осигуряване на това, че неразрешеният достъп до ХБРЯ материали, които биха представлявали интерес, е възможно най-труден.
- Откриване — притежаване на способност за откриване на ХБРЯ материали, с цел предотвратяване или реагиране на ХБРЯ инциденти;
- Подготвеност и реагиране — способност за ефективно реагиране на инциденти, свързани с ХБРЯ материали и възможно най-бързо възстановяване след тях.

¹⁰ Регламент (ЕО) № 1717/2006, ОВ L 327, 24.11.2006 г., стр. 1.

Тези три сфери на работа се поддържат от редица хоризонтални мерки, които са приложими широко към цялата ХБРЯ работа.

4.4. Предотвратяване

Мерките за предотвратяване представляват главния фокус на дейност на ХБРЯ план за действие. Това предполага, че на основата на солидни процедури за оценка на риска усилията следва да са съсредоточени върху ограничен брой слаби места, които биха могли да се експлоатират с цел нанасяне на вреда. Вследствие на това, една от първите дейности, която трябва да се предприеме по ХБРЯ план за действие, следва да е приоритизирането на високорисковите ХБРЯ материали въз основа на една пълна оценка на риска. Това ще бъде необходимо условие за много от по-нататъшните мерки, насочени специално към високорискови ХБРЯ материали.

Последващите действия ще бъдат съсредоточени върху сигурността на ХБРЯ материали и съоръжения, контрола върху ХБРЯ материали, развиване на култура за висока сигурност у персонала, засилване на идентифицирането на подозрителни трансакции и поведение, свързани с високорискови ХБРЯ материали, подобряване на сигурността на транспортирането, обмен на информация, вносни и износни режими и укрепване на сътрудничеството по отношение на сигурността на ядрени материали.

4.5. Откриване

Капацитетът за откриване е необходимо допълнение към предотвратяването. Откриването е също така решаващо за осигуряване на адекватно реагиране на ХБРЯ инцидент, тъй като без откриване е невъзможно установяването на материалите, въввлечени в инцидента. В Европейския съюз без вътрешни граници, системи за откриване следва да бъдат монтирани и използвани както на външните граници, така и във всяка държава-членка. Правилното и незабавно откриване може да спаси хиляди животи и да даде необходимата основа за правилно реагиране.

Усилията на равнище Европейски съюз, свързани с използването на оборудване за откриване на ХБРЯ материали, ще се съсредоточат върху разработването на минимални стандарти за откриване, които да се прилагат в целия Европейски съюз, създавайки схеми за изпитания, изпитване и сертифициране за ХБРЯ откриване и подобряване на обмена на добри практики за откриване на ХБРЯ материали.

4.6. Подготвеност и реагиране

Следва да се предприеме допълнителна работа с цел укрепване на съществуващите мерки, по-специално с оглед на ХБРЯ инциденти с цел нанасяне на вреда. Необходимо е да се обърне специално внимание на планирането за ХБРЯ извънредни ситуации, на повишаването на капацитета за ответни действия, укрепване на информационните потоци, разработване на по-добри инструменти за моделиране и подобряване на капацитета за разследване на престъпления.

4.7. Хоризонтални действия

Хоризонталните действия, определени в ХБРЯ план за действие, се концентрират върху международно сътрудничество, комуникация с обществеността, инструменти за информация, обучение, сигурност на персонала, изследвания и върху считането за престъпление на ХБРЯ актове.

5. ИЗПЪЛНЕНИЕ

5.1. Съществуващи структури

Изпълнението на плана за действие следва да се извършва предимно от съществуващи структури. Въпреки, че планът за действие на ЕС предвижда създаването на малък брой нови работни структури, тяхното предназначение е преди всичко като временни работни мерки, които имат специфични и ограничени във времето цели.

В областта на гражданската защита, работата ще се придвижва от механизма на Общността за гражданска защита и Финансовия инструмент за гражданска защита, с цел да се увеличи подготвеността за ХБРЯ инциденти. Това включва работни семинари, обучения (поне веднъж годишно), обмен на експерти, симулационни учения, разработване на сценарии и оценка на способността. Необходими са допълнителни стъпки, за да се увеличи способността на ЕС за ХБРЯ реагиране, а именно чрез подобряване на наличието на модули за гражданска защита и проучване на необходимостта от нови видове модули и изпълнимостта на смяна на местоположението на ключови модули в случай на големи публични събития. Различните насоки на работа съгласно механизма ще бъдат обединени от стартирането на програмата на ЕС за ХБРЯ устойчивост, събираща в едно различните дейности по гражданска защита, включени в ХБРЯ план за действие на ЕС и осигуряваща консолидиран принос на механизма за гражданска защита към цялостното изпълнение на този план за действие.

В здравния сектор вече беше разработена обширна рамка. Комитетът по здравна сигурност и съществуващите механизми за обмен на информация като EWRS, RAS BICHAT, както и RASFF ще играят важна роля в изпълнението на мерките от плана за действие, свързани със здравеопазването.

5.2. ХБРЯ консултативна група

При положение, че целевата ХБРЯ група беше абсолютно необходима за създаването на настоящия пакет на политиката, Комисията ще продължи да работи с членовете на целевата група също и във фазата на изпълнение, посредством създаване и председателстване на ХБРЯ консултативна група. Подгрупите, занимаващи се с въпроси, свързани с химикали, биологични материали и радиологични/ядрени материали, могат да се срещат два пъти годишно, за да обсъждат изпълнението на плана за действие след приемането му, включително докладване от няколкото гореспоменати работни групи по специфични въпроси. Тези подгрупи тогава могат да докладват на общата консултативна група, занимаваща се с всички хоризонтални въпроси, която може да се среща веднъж или два пъти годишно в зависимост от необходимостта. Естествено, трябва да бъдат осигурени обмена на информация и координацията със съществуващите структури като съответните работни страни на Съвета, Комитета по здравна сигурност и групите, създадени съгласно Договора за Евратом.

5.3. Финансова подкрепа от Комисията

Главните финансови инструменти, с които разполага Комисията, за подкрепа на прилагането на настоящия пакет на политиката, са съществуващите финансови програми, по-специално, специфичната програма „Предотвратяване, готовност и

управление на последиците от тероризъм и други рискове, свързани със сигурността“, както и специфичната програма „Предотвратяване и борба с престъпността“¹¹. Тези специфични програми ще покрият периода до декември 2013 г. Годишните работни програми и на двете финансови програми ще посочат наличните суми за изпълнението на настоящия пакет на политиката. Предвижда се да се приведат в наличност 100 милиона евро в подкрепа на изпълнението на ХБРЯ план за действие за периода 2010—2013 г.

Допълнителното финансиране, произтичащо от следните програми и инструменти, също ще допринесе за изпълнението на ХБРЯ план за действие.

Финансовият инструмент за гражданска защита¹² осигурява финансиране, за да „подпомага и допълва усилията на държавите-членки за защита предимно на лицата, но също и на околната среда и имуществото, включително културното наследство, в случай на природни и предизвикани от човека бедствия, терористични актове и технологични, радиологични и екологични катастрофи, както и да насърчава засиленото сътрудничество между държавите-членки в областта на гражданската защита.“¹³ Този инструмент също е в сила до 31 декември 2013 г.

В областта на изследванията, седмата рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности¹⁴, по-специално частта, свързана с изследвания в областта на сигурността, осигурява значителни възможности за финансиране в изследователските области, приоритизирани посредством ХБРЯ план за действие на ЕС. Резултатите, свързани с ХБРЯ (откриване, управление на кризи), от първите обществени поръчки, вече, прогресивно, стават известни. Както и другите споменати финансови програми, тази рамкова програма е в сила до 31 декември 2013 г. Допълнителни изследователски приоритети ще бъдат обосновани с информация от Европейския форум за изследвания и иновации в областта на сигурността (ESRIF), чийто доклад ще включва данни за бъдещи заплахи от ХБРЯ материали, както и изследователските и иновационни усилия, считани за необходими, за да им се противодейства.

Здравната програма на ЕС за 2008—2013 г. ще продължи да поддържа работата на комитета по здравна сигурност и помощни дейности по готовността и реагирането на ХБРЯ заплахи за публичното здраве.

Накрая, за случаите, в които действително е настъпил ХБРЯ инцидент, Европейската комисия предложи разширяване на обхвата на съществуващия фонд за солидарност на Европейския съюз, така че той да може да се използва за подпомагане на засегнатите държава(и)-членка(и) за справяне с последиците¹⁵.

Един от специфичните начини на използване на наличните финансови средства за изпълнение на ХБРЯ план за действие би могъл да бъде предоставянето на безвъзмездни средства на отделна държава-членка или на група държави-членки, за да

¹¹ ОВ L 58, 24.2.2007 г., стр. 1 и стр. 7.

¹² ОВ L 71, 10.3.2007 г., стр. 9.

¹³ Решение за създаване на финансов инструмент в областта на гражданската защита, ОВ L 71, 10.3.2007 г., стр. 9.

¹⁴ Решение 1982/2006/ЕО, ОВ L 412, 30.12.2006 г., стр. 1.

¹⁵ Регламент (ЕО) № 2012/2002, ОВ L 311, 14.2.2002 г., стр. 3.

започнат разработването и изпълнението на определени действия. Естествено, тази концепция може да бъде изпълнена само дотолкова, доколкото отговаря на съответните компетенции на държавите-членки и на Комисията, и е в съответствие с действащите финансови правила.

5.4. Времева рамка, докладване и преглед

През 2013 г. на ХБРЯ плана за действие на ЕС ще бъде направен преглед. Периодът следва да е достатъчно дълъг, за да се постигне значителен напредък, и съвпада добре с времевата рамка на финансовите програми, поддържащи изпълнението му. По време на този период ще се извършва редовно докладване и мониторинг на изпълнението посредством непрекъснатото участие на консултативната група, както е описано по-горе, включително доклади до съответната(ите) работна(и) група(и), занимаващи се с ХБРЯ въпроси. Също така Комисията ще представи средносрочен доклад. Предвид гъвкавия характер на един план за действие, адаптирането към установените приоритети и други промени може да бъде договаряно винаги по време на изпълнението.

6. Създаване на сигурност и здраве — преглед на най-добрите практики

Едно от заключенията на по-ранната работа по биологичната готовност, предприета от Комисията заедно с Европол и национални правоприлагащи и здравни органи, беше, че трябва да се развиват по-нататъшното сътрудничество и координиране между многото различни действащи лица, които участват в предотвратяването и реагирането на ХБРЯ инциденти. Въпреки че всички тези действащи лица работят в полза на обществото и главният им приоритет винаги е опазването на човешкия живот, е неизбежно подходът им към даден инцидент да е предимно от гледна точка на собствените им отговорности. Всички дейности на тези органи е вероятно да се проведат в среда, която ще бъде силно нарушена поради току-що настъпилото травмиращо събитие и с възможно масово наличие на пострадали. Този вид ситуации е необходимо да се управляват добре и да се проиграват много редовно, така че цялостната реакция да бъде толкова добре координирана и ефективна, както обществото с право може да очаква.

С цел да помогне на държавите-членки работата им в тези области да напредва, Комисията събра резултатите от три отделни регионални работни семинара, на които такива въпроси са били обсъждани от заети в практиката лица от държавите-членки, в документ, обобщаващ потвърденото от експертите като най-добри практики за момента, по-специално в химическата и биологичната сфера. Този документ е предназначен единствено да подпомага държавите-членки в текущите им усилия да подобрят своята ХБРЯ подготвеност.

7. Външни отношения

Най-важната част от сегашните външни отношения на ЕС, свързана с ХБРЯ заплаха, е стратегията на ЕС срещу разпространението на оръжия за масово унищожение — известна също като стратегия на ЕС за ОМУ, приета през декември 2003 г. Тази стратегия наскоро беше актуализирана и преразгледана, което доведе до приемането от Съвета на „Нови насоки за действие от страна на Европейския съюз в борбата срещу разпространението на оръжия за масово унищожение и системите за тяхната доставка“

през декември 2008 г.¹⁶ Тези нови направления за действие и настоящият ХБРЯ пакет на ЕС, заедно със съответните общностни инструменти, по-специално Инструмента за стабилност, ще имат взаимно усилващ се ефект за намаляване на рисковете от ХБРЯ материали. От своя страна Комисията ще осигури подходящ и координиран подход за тяхното изпълнение. През март 2009 г. Комисията представи съобщение, изразяващо възгледите ѝ относно ядреното неразпространение¹⁷ и възможните начини за укрепването му, изхождайки преди всичко от гледна точка на ядрената сигурност, свързана с разпоредбите на Договора за Евратом.

Чрез Инструмента за стабилност, Комисията подкрепя трети държави да развият обучението и помощта в областта на намаляването и на подготвеността за ХБРЯ рискове. Помощта от ЕС постепенно разширява обхвата си от държавите от бившия Съветски съюз към нови региони, бъдещи опасения, включително Югоизточна Азия, Средния изток и части от Африка, по-специално в ядрената и в биологичната сфера. Изпълнението на Резолюция 1540 на Съвета за сигурност на ООН ще бъде допълнително укрепено чрез подкрепяне на МААЕ, наемане на учени, работили в сферата на ОМУ, борба с контрабандата на ядрен материал, включително заблуждаващи финансови практики и чрез принос за по-ефикасни системи за контрол на износа и за наблюдение на границите. Регионални „центрове на най-добри ХБРЯ постижения“ ще бъдат инструмент за обмена на добри практики, за подпомагане на изграждането на капацитет и за споделяне на опита, натрупан на равнище ЕС в ключови региони. С около 300 млн. EUR за периода 2007—2013 г. Инструментът за стабилност цели създаването на ХБРЯ култура за безопасност и сигурност навсякъде по света.

Основна черта на Инструмента за стабилност е голямото участие на експерти на държавите-членки посредством новия механизъм: Инструментът за експертна помощ. Заедно с Комисията, експертите на държавите-членки проведоха през последната година серия мисии и работни семинари за идентифициране на приоритетни области. Развитието на нови сектори в набиращата сила икономика и свързаните с това рискове от ХБРЯ разпространение, особено в контекста на така наречения „ядрен ренесанс“ и на биотехнологиите, създава сериозно предизвикателство. За да отговори на такива рискове, Комисията подкрепя инициативата за създаване на многостранни хранилища за ядрено гориво. Възможността терористи да се опитат да използват пандемия също представлява сериозен проблем за сигурността и здравето. С оглед на това, Комисията възнамерява да насърчава специфични мерки, включително системи за ранно предупреждение и обмен на най-добри практики с участието на регионални организации. Регионалните центрове за най-добри ХБРЯ постижения ще бъдат в основата на тези инициативи. Въпроси, свързани със заплахата от ХБРЯ материали се обсъждат и на значителен брой международни форуми¹⁸, и с тях се занимават международни организации като Международната агенция за атомна енергия (МААЕ), Организацията за забрана на химическите оръжия (ОПХО), Конференцията по конвенцията за биологичните и токсичните оръжия, Интерпол и Световната инициатива за здравна сигурност (СИЗС). Изцяло в съответствие с член 19 от Договора

¹⁶ 17172/08, 17 декември 2008 г.

¹⁷ СОМ(2009) 143 окончателен, 26.3.2009 г.

¹⁸ Такива като глобалната инициатива за борба с ядрения тероризъм (ГИБЯТ), и режимите на контрол на износа с двойна употреба като Групата на ядрените доставчици, споразумението от Васенаар, Австралийската група и режима за контролиране на ракетни технологии.

за създаване на Европейския съюз, една от основните препоръки на ХБРЯ плана за действие на ЕС е, че Европейският съюз следва да направи по-голямо усилие и да представи пред такива международни форуми и на заседанията на тези международни организации едно координирано гледище.

В по-общ смисъл, усилията за противодействие на тероризма са част от много действащи споразумения за сътрудничество или в процес на договаряне между ЕС и трети държави. През 2002 г. Съветът реши във всяко споразумение с трети държави да се включва стандартна клауза за борба с тероризма. В допълнение, от ноември 2003 г. във всички нови или подновени смесени споразумения, в момента обхващащи почти 100 държави, са включени клаузи за ОМУ. Работата по ХБРЯ проблеми със стратегически партньори като Съединените щати, може да бъде доразвита и въз основа на настоящия пакет на политиката.

От гледна точка на общественото здраве, Комисията ще продължава да участва във и да поддържа работата на глобалната инициатива за здравна сигурност и възнамерява през 2009 г. да представи съобщение относно здравната сигурност, очертаващо вътрешните и външните аспекти на здравната сигурност.

8. Заключение

Защитата на населението на Европейския съюз от тероризъм и други заплахи от престъпления е голям приоритет за Комисията. Както сочат събитията по света, съществува постоянен интерес от страна на терористи за придобиване на химически, биологични, радиологични и ядрени (ХБРЯ) материали. Европейският съюз се е ангажирал да осигури такива неконвенционални заплахи да не се материализират. ХБРЯ план за действие на ЕС ще има голям принос за изпълнението на този ангажимент.